

The Impact of the Emergency Legal Framework on Russia's confrontation with the Covid-19

Niloufar Moghaddami Khomani*

Received: 2020/09/24

Accepted: 2020/12/02

Abstract

Covid-19 is the biggest challenge of the 21st century. A disease for which no cure has been discovered up to date (September 2016) and its numerous deaths have raised the concern of governments, nations and international organizations. Dealing with the virus, preventing widespread outbreaks and trying to minimize its effects and casualties is the most important goal of member states of the international community in the context of Corona. The state of emergency caused by the spread of the virus has required different countries to implement a series of legal measures in this area. Using the experiences of different countries, especially in evaluating their performance and the impact of new policies and laws in accordance with the existing conditions, is an effective strategy in amending national laws. The Russian Federation as one of the most powerful and influential countries in the world, which is classified in the tradition of the written legal system can be considered in this regard. The main question states whether Corona virus pandemic is compatible with Emergency legal regime? What is the legal approach of Russian federation in confrontation with Covid-19 and how it is evaluated? The results of this descriptive-analytical study show that Russia was able to control and manage the current dire situation to some extent by using the Emergency legal regime. Significant reforms such as reviewing the concept of emergency, announcing High Alert conditions, intensifying the punishment for violating regulations and instructions of emergencies and innovations such as creating a non-working days' payment regime, launching a national system for registering symptoms And the application for monitoring self- quarantine can be seen in the legal system of this country.

Keywords: Covid-19, Russian Federation, Emergency Legal Regime, Announcing High Alert Status, Legal Amendments.

* PhD in Public International Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

n_moghaddami@atu.ac.ir

تأثیر چارچوب حقوقی اضطرار بر عملکرد روسیه در مواجهه با کووید-۱۹

نیلوفر مقدمی خمایی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۱۲

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

بیماری کووید-۱۹ بزرگ‌ترین چالشی است که قرن بیست و یکم با آن مواجه شده است. بیماری‌ای که تا به امروز درمانی برای آن کشف نشده و تلفات بی‌شمار آن نگرانی دولت‌ها، ملت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی را برانگیخته است. مواجهه با این ویروس، پیشگیری از شیوع گسترده و تلاش برای به حداقل رساندن آثار و تلفات آن مهم‌ترین هدف دولت‌های عضو جامعه بین‌المللی در شرایط کرونایی است. وضعیت بحرانی ناشی از انتشار ویروس، کشورهای مختلف را به اعمال و پیاده‌سازی سلسله اقدامات حقوقی در این حیطه ملزم کرده است. استفاده از تجربیات کشورهای مختلف به‌ویژه در ارزیابی عملکرد ایشان و تأثیر سیاست‌ها و قوانین نوین منطبق با شرایط موجود، راهبرد مؤثری در اصلاح قوانین ملی است. فدراسیون روسیه به عنوان یکی از کشورهای قدرتمند و مؤثر جهانی که در سنت نظام حقوقی مکتوب طبقه‌بندی می‌شود، می‌تواند بررسی شود. پرسش اصلی آن است که آیا پاندمی کروناویروس با شرایط نظام حقوقی اضطرار هماهنگ است؟ رویکرد قانونی روسیه در مواجهه با ویروس کووید-۱۹ چیست و عملکرد آن چگونه ارزیابی می‌شود؟ نتایج این پژوهش با روش تحلیلی - توصیفی نشان می‌دهد که روسیه با استفاده از رژیم حقوقی اضطرار توانسته تا حدودی اوضاع وخیم موجود را کنترل و مدیریت کند. در نظام حقوقی این کشور اصلاحات قابل توجهی چون بازنگری در مفهوم اضطرار، اعلام شرایط هشدار سطح بالا، تشدید مجازات نقض مقررات و دستورالعمل‌های شرایط اضطراری و ابداعاتی همانند ایجاد رژیم پرداخت حقوق شرایط بیکاری، راه‌اندازی سامانه ملی ثبت علائم بیماری و برنامه کاربردی (اپلیکیشن) نظارت بر انجام قرنطینه خانگی دیده می‌شود.

واژگان کلیدی: کووید-۱۹، فدراسیون روسیه، رژیم حقوقی اضطرار، اعلام وضعیت هشدار سطح بالا، اصلاح قوانین.

* دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
n_moghaddami@atu.ac.ir

مقدمه

از آخرین بیماری فراگیری که میلیون‌ها انسان را از بین برده، تقریباً صد سال می‌گذرد. آنفولانزای اسپانیایی که از سال ۱۹۱۸ تا ۱۹۲۰ میلادی شیوع یافت، حدوداً ۵۰ میلیون انسان را قربانی کرد و بر حیات یک‌سوم جمعیت کره زمین اثر گذاشت (Björkdahl & Carlsen, 2019, p. 2). حال، در زمانی که بشر با خیالی آسوده سودای کنترل کامل طبیعت را در سر دارد، بیماری فراگیر دیگری با عنوان کووید-۱۹ (کرونا) چنگ به جان بشریت انداخته و دولت - ملت‌ها را با بحرانی اساسی مواجه ساخته است. دکتر جانان کوئیک نویسنده کتاب پایان اپیدمی‌ها در سال ۲۰۱۸ چنین هشدار داده است: «پس از آنفولانزای اسپانیایی ۱۹۱۸ ما با پدیده‌ای مواجه خواهیم شد که هنوز برای آن آماده نشده‌ایم؛ پدیده‌ای که به سرعت و در کمتر از ۲۰۰ روز کل شهرهای بزرگ جهان را می‌گیرد و بیش از ۳۰۰ میلیون زندگی را نابود می‌سازد. بیماری‌ای که با ایجاد رکود اقتصادی بزرگ، اقتصادهای ملی را نابود می‌کند و کسب‌وکارها و خدمات عمومی را در سراسر جهان به تعطیلی می‌کشاند» (Quick, 2018, p. 15).

بیماری فراگیر کووید-۱۹ دولت‌های مختلف را با بحرانی اساسی در حوزه بهداشت و درمان، خدمات عمومی، اقتصاد ملی، حقوق بشر و شهروندی و... مواجه ساخته است. بحران فراگیر کرونا دیگر در سطح منطقه‌ای موضوعیت ندارد بلکه با گذر از مرزهای جغرافیایی، فضای بین‌المللی را متأثر ساخته و عملکرد دولت‌ها را به موضوعی حائز اهمیت در سطح جهانی تبدیل کرده است.

بررسی عملکرد و استفاده از تجربه مثبت کشورهای مختلف در مواجهه با ویروس کووید-۱۹، اصل همکاری بین‌المللی و منافع مشترک مندرج در مقدمه و بند ۳ ماده ۱ منشور ملل متحد را تحقق می‌بخشد. مطالعه تجربیات کشورها در زمینه مقابله با ویروس کرونا در تبیین سیاست‌های و اقدامات آتی نقش راهنما و هادی را ایفاء می‌کند. بنابراین ارزیابی اقدامات قانونی کشورهای مختلف، زمینه مناسبی برای تغییر و اصلاح سیاست‌ها و قوانین فراهم می‌آورد. در این پژوهش عملکرد و اقدامات جمهوری فدرال روسیه بررسی شده است. چرایی انتخاب روسیه از آن جهت است که اولاً، از نظر ساختار حقوقی همانند ایران، جزء کشورهای «نظام حقوقی نوشته» است و ثانیاً، رئیس‌جمهور در قانون اساسی این کشور به عنوان بالاترین قدرت اجرایی تعریف

شده است. این دو شباهت امکان الگوگیری و استفاده از تجربیات این کشور را در سیاست‌گذاری‌های آتی دولت جمهوری اسلامی ایران تسهیل می‌کند. در این پژوهش به چند سوال پاسخ داده شده است. پرسش اصلی و اساسی آن است که پاندمی ویروس کووید-۱۹ با شرایط اضطراری منطبق است یا خیر؟ در صورت انطباق شرایط ناشی از انتشار ویروس، آیا فدراسیون روسیه قواعد و مقرراتی برای کنترل، کاهش تبعات و از بین بردن ویروس در نظام حقوقی خود دارد؟ و پرسش پایانی آنکه اقدامات قانونی این کشور در هنگامه انتشار ویروس تا به امروز چگونه ارزیابی می‌شود؟ به نظر می‌رسد نظام حقوقی اضطرار که در حقوق بین‌الملل و بسیاری از نظام‌های حقوقی تعریف مشخصی را به خود اختصاص داده، قابل اعمال در شرایط انتشار بیماری‌های واگیردار از جمله کرونا باشد.

بررسی اجمالی نظام حقوقی روسیه نشان از آن دارد که موضوع اضطرار و چگونگی اقدام فوری در چارچوب آن دارای پیشینه و سابقه طولانی در این کشور است و روسیه از جمله کشورهایی است که از سال‌ها قبل خود را برای شرایط بحرانی ناشی از انتشار ویروس‌های مرگبار آماده کرده است.

با توجه به سئوالات و فرضیات فوق، به ترتیب سه موضوع تطبیق مؤلفه‌های نظام حقوقی اضطرار با ماهیت ویروس کووید-۱۹، قوانین و مقررات روسیه در باب وضعیت اضطراری و عملکرد این کشور در زمان شیوع ویروس مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد.

۱. نظام حقوقی اضطرار و پاندمی کووید-۱۹

سنجش نسبت میان پاندمی کروناویروس و نظام حقوقی اضطرار مستلزم شناخت هر یک از این دو انگاره به صورت مجزا است. پس از آن می‌توان شرایط بیماری را بر وضعیت حقوقی تعریف‌شده، تطبیق داد.

۱-۱. وضعیت اضطراری و رژیم حقوقی آن

وضعیت اضطرار در نظام‌های حقوق ملی سابقه طولانی دارد. با توجه به معنای ریشه‌شناختی این واژه، اضطرار به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن تهدیدی مهم علیه

سلامتی، ایمنی، امنیت یا رفاه یک جامعه یا بخش وسیعی از جمعیت انسانی رخ می‌دهد (حیب‌نژاد و عامری، ۱۳۹۹، ص. ۲). در نظام حقوق بین‌الملل به ویژه ماده ۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی-سیاسی، وضعیت اضطرار مشتمل بر شرایطی است که در آن تهدیدی علیه حیات یا موجودیت یک ملت به وجود آمده باشد. در این شرایط دولت‌ها باید همه ظرفیت‌های خود را برای از بین بردن این تهدید به کار برند. گاه در نتیجه این وضعیت، مسئولیت‌های بین‌المللی به ویژه تعهدات حقوق بشری نادیده انگاشته می‌شوند. وضعیت اضطراری بر مبنای نظریه تفسیری شماره ۲۹ کمیته حقوق بشر شامل مصادیقی چون بروز بلایای طبیعی، تظاهرات گسترده با اعمال خشونت، یا حوادث گسترده صنعتی می‌شود (OHCHR, 2001). مصادیق ذکر شده در این نظریه تفسیری تمثیلی است و می‌تواند شامل هر واقعه‌ای شود که حیات جمعیت گسترده‌ای را به خطر می‌اندازد. شاخص ارائه‌شده در نظریه تفسیری عوامل را به دو دسته طبیعی و انسانی تقسیم نموده است. بنابراین هر واقعه طبیعی و غیرطبیعی ساخته دست بشر که حیات جمعی یک ملت یا بخش گسترده‌ای از یک ملت را تهدید کرده و در معرض خطر قرار دهد در زمره وضعیت اضطراری قرار می‌گیرد. در عین حال کمیته شرط قریب‌الوقوع بودن و شدید بودن را نیز شرط ضروری در احراز شرایط اضطراری برمی‌شمرد (شاملو و یوسفی، ۱۳۹۲، صص. ۱۰۷-۱۰۸).

به طور خاص طرح مواد مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در ماده ۲۴ چنین مقرر نموده است: «ماهیت خلاف‌کارانه بودن عمل یک کشور، به دلیل عدم انطباق آن با تعهدات بین‌الملل آن کشور از بین نمی‌رود، در صورتی که کشور اقدام‌کننده عمل مورد بحث، هیچ راه معقول دیگری در شرایط اضطراری برای نجات جان خود یا افراد دیگر تحت حفاظتش نداشته باشد». مطابق با این تعریف چند مؤلفه مدنظر قرار می‌گیرد:

الف) اضطرار زمانی قابل استناد آن است که برای رهایی از آن، راه معقولانه دیگری جز نقض تعهد دولت وجود نداشته باشد.

ب) این نظام حقوقی تنها و منحصرأً برای نجات جان افراد قابل استناد است (عظیمی شوشتری، ۱۳۸۷، صص. ۱۰۱-۱۰۲).

در نظام‌های حقوق ملی نیز کم‌وبیش چنین تعاریفی از وضعیت اضطراری پذیرفته شده و بر پایه آن قواعد و مقرراتی برای مقابله با تبعات آن پیش‌بینی شده است.

۲-۱. پاندمی ویروس کووید-۱۹

ویروس SARS-CoV-2 (کووید-۱۹) به عنوان نمونه جدید کروناویروس در پی بروز انواع دیگر آن از جمله سارس در سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳، آنفولانزای خوکی در سال ۲۰۰۹ و مرس در سال ۲۰۱۲، در جهان شیوع یافت. نخستین مورد ابتلای به این ویروس جدید در اواخر سال ۲۰۱۹ در استان هوبی چین شناسایی شد. پس از آن ویروس با قدرتی شتابنده اکثر جغرافیای جهانی را متأثر ساخت. سازمان بهداشت جهانی سطوح مختلفی برای انتشار بیماری‌های مسری تعیین کرده است که عبارت‌اند از: مرحله اول: عدم احتمال انتقال ویروس از حیوان به انسان؛ مرحله دوم: انتقال ویروس از حیوان به انسان؛ مرحله سوم: انتقال ویروس از حیوان به جمعیت کوچکی از انسان‌ها؛ مرحله چهارم: انتقال ویروس از حیوان به جمعیت گسترده‌ای از افراد جامعه و همه‌گیری (اپیدمی: همه‌گیری ملی)؛ مرحله پنجم: انتشار ویروس در حداقل دو کشور (اپیدمی: همه‌گیری منطقه‌ای)؛ مرحله ششم: انتشار ویروس در بیش از دو کشور (پاندمی: همه‌گیری جهانی). با توجه به آنکه ویروس کووید-۱۹ در مرحله همه‌گیری جهانی است از آن به پاندمی یاد می‌شود (تقوائی و لرکجوری، ۱۳۹۹، ص. ۳).

متخصصان و پزشکان در باب تشریح ویژگی‌های ویروس کووید-۱۹ نکات مختلفی را ذکر کرده‌اند؛ از جمله آنکه این ویروس یک بیماری کشنده است. تاکنون درمان قطعی برای آن در دسترس قرار نگرفته، سرعت انتقال بسیار بالایی دارد، دوره نهفتگی ویروس نسبتاً طولانی‌مدت است، برخی گروه‌های سنی، خونی و افراد دارای بیماری‌های زمینه‌ای را با درصد بیشتری از مرگ‌ومیر مواجه می‌سازد و در نهایت اینکه رفتار ویروس به شدت پیچیده و غیرقابل پیش‌بینی است. همین مسائل سبب می‌شود تا انتشار و پاندمی ویروس کرونا متضمن اعلام وضعیت بحرانی و هشدار در کشورها باشد (قنواتی، ۱۳۹۹، ص. ۱۶۶).

سازمان بهداشت جهانی در مواجهه با ویروس آنفولانزا که در نسبت با کووید-۱۹ آمار تلفات کمتری داشته و میزان سرایت آن نیز بسیار کمتر بوده؛ اعلام وضعیت اضطراری کرده است. بنابراین می‌توان با در نظر گرفتن ویژگی‌های منحصربه‌فرد و خطرناک ویروس کرونای جدید آن را منطبق با وضعیت اضطراری دانست.

وضعیت اضطراری که مشتمل بر تهدید طبیعی و انسانی قریب الوقوع، غیرقابل دفع و شدید می‌شود با پاندومی و ویروس کووید-۱۹ همخوانی دارد و به همین علت نحوه مدیریت حقوقی آن را باید نظام حقوقی اضطرار جستجو کرد.

۲. سازوکار حقوقی اضطرار در قوانین و مقررات موضوعه روسیه

بررسی نظام حقوقی و اقدامات قانونی روسیه در مواجهه با ویروس کرونا پیش از هر چیز، مستلزم شناخت نظام حقوقی این کشور است. دو سنت حقوقی در جهان مرسوم هستند: سنت حقوقی عرفی^۱ و سنت حقوقی مکتوب^۲. این دو سنت حقوقی در حوزه منابع حقوق، رویکرد مواجهه با مسائل حقوقی و شیوه حل و فصل اختلافات با یکدیگر تفاوت دارند. کشورهای نظام حقوق عرفی از حیث منابع حقوق به آرای دادگاه‌ها و رویه قضائی تکیه می‌کنند، حال آنکه کشورهای سیستم حقوقی رمی - ژرمنی با بهره‌گیری از ظرفیت قوه مقننه، منابع حقوقی خود را تهیه و تنظیم می‌نمایند. مسائل حقوقی در نظام عرفی حقوق پرونده به پرونده و از طریق موضوعی بررسی می‌شوند و در نقطه مقابل نظام حقوقی مکتوب، مسائل را به صورت حکمی و در سایه اصول قانونی می‌نگرد. جمهوری فدرال روسیه در سال ۱۹۹۱ میلادی و در پی فروپاشی اتحادیه جماهیر شوروی، نظام حقوقی منحصربه‌فرد خود را بنا نهاده است. در سال ۱۹۹۳ میلادی روسیه قانون اساسی جدید خود را در طی رفراندوم عمومی مورخ ۱۲ دسامبر به تصویب رسانید و حکومت کمونیستی آن به «جمهوری فدرال دموکراتیک» تبدیل شد (دانیلنکو، ۱۳۷۴، ص. ۹). هر چند نظام حقوقی روسیه از قدیم تحت سایه سنت حقوق مکتوب قرار گرفته، اما ویژگی‌های حقوقی یک نظام سوسیالیستی را نیز داراست. بنابراین در یک نگاه اجمالی، نظام حقوقی روسیه عبارت است از یک نظام حقوقی مکتوب با رویکرد حقوق جمعی و متأثر از سنت کلیسای ارتودکس روسی.

جمهوری فدرال روسیه یک حکومت چندملیتی با ساختار فدرالی پیچیده است. این کشور از ۸۹ واحد فدرالی^۳ تشکیل شده که اسامی آنها در متن اصل ۶۵ قانون اساسی^۴ آن ذکر شده است. اصل پنجم قانون اساسی فدراسیون روسیه مقرر کرده که تمامی واحدهای فدرالی در این کشور از قدرت و حقوق برابر برخوردارند (Kahn, 2002, pp. 5-6). این مسئله، مواجهه این دولت با مسائل مختلف را پیچیده می‌سازد؛ چراکه

قانون‌گذاری و اجرای آن در مناطق مختلف تحت قلمرو اختیارات حاکمیتی قرار می‌گیرد و هر واحدی قدرت تصمیم‌گیری مستقل دارد. در دوره نگارش قانون اساسی فدراسیون روسیه «جنگ قوانین»^۵ در سرتاسر روسیه روی داد و منجر به شکل‌گیری مناطقی شد که از آنها به «غول‌های قانون‌گذار»^۶ تعبیر می‌شد (Libman & Rochlitz, 2019, pp. 24-25). این به اصطلاح غول‌های قانون‌گذار، راه را برای اتخاذ یک رویه واحد حقوقی دشوار می‌سازند. به همین خاطر بسیاری بر این باورند که عملکرد روسیه در قبال مقابله با ویروس به شدت پراکنده و متشتت بوده است (Dyer, 2020).

وضعیت اضطرار در روسیه به رژیم حقوقی خاصی اطلاق می‌شود که در سطح فدرال و استانی به مقابله با تهدیدات داخلی می‌پردازد، بند «ح» ماده ۷۲ قانون اساسی فدرال روسیه به این مهم اشاره کرده است (The Constitution of the Russian Federation, 1993).^۷

مجموعه قوانین و مقرراتی که در رژیم حقوقی اضطرار مورد مطالعه قرار می‌گیرند به شرح ذیل‌اند:

۲-۱. قانون فدرال شماره 68-FZ درباره شرایط اضطراری (۲۱ دسامبر ۱۹۹۴)

در سال ۱۹۹۴ رکن مقننه فدرال روسیه، قانون «حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در برابر شرایط اضطراری طبیعی و انسانی» را به تصویب رسانید. این قانون که از آن به «قانون اضطراری فدرال ۱۹۹۴»^۸ یاد می‌شود، نهاد «وزارت دفاع مدنی و مقابله با شرایط اضطراری و بلایای طبیعی»^۹ را در فدراسیون روسیه تأسیس کرد (Porfiriev, 2001, pp. 146-148).

ماده ۱ قانون ۱۹۹۴ در تعریف «شرایط اضطراری» چنین مقرر نموده است: «شرایط اضطراری به وضعیتی اطلاق می‌شود که در یک قلمرو مشخص به واسطه یک حادثه، پدیده طبیعی خطرناک، فاجعه، انتشار بیماری مخاطره‌آمیز برای مردم، بلایای طبیعی و غیرطبیعی، منجر به فجایع انسانی شود، خساراتی به سلامت انسان یا محیط وارد آورد، خسارت مادی قابل توجهی ایجاد کند یا شرایط زندگی مردم را دشوار سازد».^{۱۰}

در ماده ۴ قانون مذکور، از نظام یکپارچه دولتی برای پیشگیری و از بین بردن شرایط اضطراری سخن به میان آمده است. در این ماده کلیه دستگاه‌ها و نهادهای

مسئول در سطح فدرال، میان محلی، محلی و شهری ملزم به تبعیت از دستورالعمل‌ها و اهداف مشترک در زمینه‌های ذیل هستند:

«۱- توسعه و اجرای قواعد حقوقی و اقتصادی به منظور تضمین حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در شرایط اضطراری؛ ۲- اجرای برنامه‌های علمی و فنی از پیش تعیین شده به منظور پیشگیری از شرایط بحرانی و افزایش پایداری در عملکرد سازمان‌ها و همچنین ایجاد ثبات در امکانات اجتماعی موجود؛ ۳- تضمین آمادگی برای اقدام از سوی ارکان راهبری و کنترل، آمادگی نیروها و ابزارها؛ ۴- جمع‌آوری، تحلیل، تبادل و انتشار اطلاعات در زمینه حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در بحران؛ ۵- آماده‌سازی مردم برای اقدام در زمان اضطرار، از جمله سازمان‌دهی کارهای توجیهی و پیشگیرانه در میان مردم؛ ۶- سازمان‌دهی اعلام هشدار به مردم درباره شرایط اضطراری و ارائه اطلاعات از شرایط بحرانی به مردم؛ ۷- پیش‌بینی تهدیدات در شرایط اضطراری، ارزیابی تبعات اقتصادی - اجتماعی بحران؛ ۸- ایجاد ذخایر مالی و مادی برای واکنش به شرایط اضطراری؛ ۹- استفاده از متخصصین دولتی در نظارت دولت بر حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در شرایط بحرانی؛ ۱۰- از بین بردن شرایط اضطراری؛ ۱۱- اجرای اقداماتی برای حمایت اجتماعی از جمعیتی که از شرایط اضطراری آسیب دیده‌اند و انجام اقدامات بشردوستانه؛ ۱۲- تحقق حقوق و تعهدات مردم به منظور حفاظت از جمعیت در برابر بحران؛ ۱۳- همکاری بین‌المللی در زمینه حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در زمان بحران.»^{۱۱}

مواد ۸ الی ۱۱ این قانون به تعیین قدرت مقامات دولت مرکزی و دولت‌های محلی در شرایط بحرانی و اضطراری اختصاص یافته است. در ماده ۸ از قدرت رئیس‌جمهور در این شرایط سخن گفته و مقرر داشته: «رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه: الف) مطابق با ماده ۸۰ قانون اساسی فدراسیون روسیه و قوانین فدرال، مسیر حرکت و سیاست‌های اصلی دولت را تعیین کرده و کلیه تصمیمات مربوط به حفاظت از جمعیت و سرزمین در شرایط اضطراری را اتخاذ می‌کند؛ ب) طرح‌ها، تصمیمات و تبعات ناشی از اجرای سیاست‌های خود در قبال پیشگیری و از بین بردن شرایط اضطراری را برای بررسی به شورای امنیت فدراسیون روسیه ارسال می‌دارد؛ ج) به منظور اجرای مواد ۵۶ و ۸۸ قانون اساسی روسیه، وضعیت اضطراری را در کل یا قسمتی از قلمرو فدراسیون روسیه

اعلام می‌دارد؛ د) به منظور از بین بردن شرایط اضطراری در صورت لزوم، نسبت به مداخله ارتش و سایر نیروهای نظامی تصمیم اتخاذ می‌کند.^{۱۲}

مجمع فدرال (قوه مقننه) موظف است یکپارچگی تصویب مقررات در زمینه حفاظت از جمعیت و سرزمین‌ها در شرایط بحرانی را تضمین کند، بودجه‌ای برای اقدامات در شرایط بحرانی در نظر گرفته و آن را تأیید نماید و جلسات مجلس مقننه را در خصوص شرایط بحرانی برگزار کند (موضوع ماده ۹). در ماده ۱۰ این قانون که مفاد آن در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۹ اصلاح و متمم‌هایی به آن افزوده شده، تعهدات قوه مجریه در شرایط اضطراری ذکر شده است. تا سال ۲۰۲۰ میلادی دولت بر اساس قانون اساسی و به منظور تقویت اقدامات رئیس‌جمهور سیزده مسئولیت را در شرایط اضطراری ایفاء می‌نمود. برخی از این وظایف عبارت است از: اتخاذ تصمیماتی برای حفاظت از مردم و تضمین رعایت آن‌ها، تأمین تحقیقات علمی به منظور حفاظت از مردم و سرزمین‌ها در شرایط اضطراری، ایجاد و توسعه برنامه‌های اختصاصی کشوری برای مقابله با بحران، تعیین وظایف، عملکردها و آیین اقدامات و حقوق و تعهدات ارکان و نهادهای وابسته به قوه مجریه در شرایط اضطراری و مدیریت نظام یکپارچه پیشگیری و از بین بردن شرایط اضطراری، تضمین ایجاد منابع مالی و مادی برای مقابله با شرایط اضطراری و تعیین روند استفاده از این منابع و...

در تاریخ اول آوریل ۲۰۲۰ میلادی، در پی شیوع ویروس کرونا، دو بند به مفاد تبصره الف ماده ۱۰ افزوده شد. طبق این متمم‌های جدید: اولاً. قوه مجریه موظف به اتخاذ تصمیم در خصوص اعلام وضعیت هشدار یا شرایط اضطراری در کل یا بخشی از قلمرو کشور که در معرض تهدید یا بحران است، شد و ثانیاً. موظف به تعیین قواعد الزام‌آور رفتاری برای شهروندان و سازمان‌های خصوصی و دولتی در زمان اعلام وضعیت هشدار یا اضطرار شد.^{۱۳}

مواد ۱۲ الی ۱۷ قانون ۱۹۹۴ به مدیریت بخش‌های مختلف دولت در زمان وقوع شرایط اضطراری می‌پردازد. مواد ۱۸ و ۱۹ آن به حقوق و تکالیف شهروندان در زمان بحران اختصاص دارد، مواد ۲۰ و ۲۱ راجع به آموزش جمعیت در زمان بحران است، تأمین بودجه مالی و مادی در مواد ۲۲ تا ۲۵ مطرح شده، مواد ۲۶ الی ۲۸ مشتمل بر نظارت دولت بر اجرای برنامه‌ها است، ماده ۲۹ در باب معاهدات بین‌المللی فدراسیون

روسیه راجع به شرایط اضطراری است و در نهایت مواد ۳۰ و ۳۱ این قانون از ضمانت اجرای قانون شرایط اضطراری سخن به میان آورده است.

۲-۲. قانون فدرال شماره 28-FZ دفاع غیرنظامی (۱۲ فوریه ۱۹۹۸)

قانون بیست‌ماده‌ای دفاع غیرنظامی،^{۱۴} دومین قانونی است که در شرایط اضطراری از مفاد آن استفاده می‌شود. مواد ۱ الی ۴ این قانون درباره کلیات و تعاریف است. در مواد ۵ الی ۷ از قدرت و وظایف مقامات دولتی در زمینه دفاع غیرنظامی سخن می‌گوید. مواد ۸ الی ۱۰ تعهدات مقامات محلی، سازمان‌ها و حقوق و تعهدات شهروندان مطرح شده، مواد ۱۱ الی ۱۴ راهبری دفاع غیرنظامی را مدنظر قرار داده، نیروهای دفاع غیرنظامی در مواد ۱۵ الی ۱۷ این قانون مورد اشاره قرار گرفته و ضمانت اجرای قانون مذکور در مواد ۱۸ الی ۲۰ مقرر شده است.

در ماده ۱ این قانون (اصلاحی ۲۹ اکتبر ۲۰۱۹) از دفاع غیرنظامی به مجموعه‌ای از اقدامات به منظور ایجاد آمادگی برای حفاظت از مردم، ارزش‌های مادی و فرهنگی در قلمرو فدراسیون روسیه در برابر مخاطرات ناشی از مخاصمات مسلحانه یا نتایج حاصل از آن و همچنین شرایط اضطراری طبیعی و انسانی تعبیر شده است.^{۱۵} کلبه وظایف و اختیارات مقرر در قانون شرایط اضطراری ۱۹۹۴ برای رئیس‌جمهور و قوه مجریه عیناً در این قانون نیز تکرار شده است.

۲-۳. قانون فدرال شماره 52-FZ راجع به رفاه بهداشتی و اپیدمیولوژیک جمعیت (۳۰ مارس ۱۹۹۹)

قانون فدرال رفاه بهداشتی و اپیدمیولوژیک^{۱۶} مشتمل بر ۶۰ ماده است. در ماده ۱ این قانون مفاهیم کلیدی تعریف شده‌اند که از آن جمله می‌توان به اصطلاح «عوامل محیطی»^{۱۷} اشاره نمود. طبقه اصلاحیه این ماده در تاریخ ۱۰ آگوست ۲۰۱۷، عوامل محیطی به عوامل زیستی (ویروسی، باکتریایی، انگلی و سایر عوامل)، شیمیایی، فیزیکی (صدا، امواج، ماورای بنفش، مادون قرمز، حرارت، یونیزه، غیر یونیزه و سایر اشعه‌ها)، اجتماعی (غذا، منابع آب، شرایط زندگی، شغل، اوقات فراغت) و سایر عوامل محیطی اطلاق می‌شود که بر انسان‌ها و سلامت نسل‌های آینده اثر گذاشته یا اثر خواهد گذاشت.^{۱۸}

در این قانون بر تولید، توزیع و مصرف مواد غذایی، آب آشامیدنی و استفاده از مواد مصنوعی در بخش تولیدی و صنعتی تأکید شده و استانداردهای استفاده از این مواد مورد توجه قرار گرفته است. تنها در یکی از مواد این قانون از ابتلا به بیماری مسری سخن به میان آمده و اقداماتی برای ممانعت از آن در نظر گرفته شده است.

ماده ۳۳ قانون مذکور از اقدامات مرتبط با بیمار دارای بیماری مسری می‌گوید: «۱- بیماران دارای بیماری مسری، افراد مشکوک به ابتلاء، افراد در ارتباط با بیماران مسری و ناقلان بیماری مسری تحت آزمایشات درمانی و نظارت و درمان پزشکی قرار می‌گیرند و اگر خطری برای دیگران داشته باشند، بستری یا قرنطینه اجباری مطابق با مقررات فدراسیون روسیه برای ایشان اجرا می‌شود؛ ۲- افرادی که ناقل بیمار مسری هستند با رضایت شخصی ایشان و به منظور جلوگیری از انتشار بیماری به صورت موقت محل کار خود را به مکانی غیر از محل کار فعلی تغییر خواهند داد. در صورتی که به تشخیص پزشک تغییر مکان مؤثر نباشد موقتاً از کار تعلیق شده و از مزایای بیمه اجتماعی برخوردار خواهند شد.»^{۱۹} از جمله نکات حائز اهمیت در این ماده آن است که مسئله قرنطینه عمومی و اختصاصی افراد دارای بیماری‌های مسری و ناقلان از سال ۱۹۹۹ در قوانین ملی روسیه پیش‌بینی شده است.

۲-۴. قانون فدرال شماره 157-FZ راجع به مصون‌سازی در برابر بیماری‌های عفونی (۱۷ سپتامبر ۱۹۹۸)

قانون مصون‌سازی در برابر بیماری‌های عفونی^{۲۰} مشتمل بر ۲۳ ماده است. مواد ۱ الی ۳ این قانون از اصطلاحات اساسی آن و محدوده اعمال مفاد قانون سخن می‌گوید. در مواد ۴ و ۵ سیاست دولت برای مصون‌سازی و حقوق و تکالیف شهروندان در نسبت با آن تعیین شده است. مواد ۶ و ۷ قانون، الزامات مالی مصون‌سازی را مدنظر قرار داده‌اند. در مواد ۸ الی ۱۷ اقدامات سازمان‌یافته برای مصون‌سازی از جمله تقویم واکسیناسیون عمومی و تولید داروهای مصون‌کننده موردنظر قرار گرفته است. فصل پنجم این قانون از مواد ۱۸ الی ۲۱ از حمایت‌های اجتماعی پس از انجام واکسیناسیون برای شهروندان سخن به میان آورده و در نهایت مواد ۲۲ و ۲۳ قانون، ضمانت اجرای آن را مطرح کرده‌اند.

مطابق با تعاریف ارائه شده در این قانون، مصون‌سازی عبارت است از مجموعه اقداماتی که به منظور پیشگیری، محدودسازی و از بین بردن بیماری‌های مسری از طریق واکسیناسیون انجام می‌شود.^{۲۱} در حال حاضر با ادعای روسیه مبنی بر تولید و استفاده از واکسن می‌توان اقدام این کشور را در راستای تضمین مفاد این قانون دانست.

۲-۵. مصوبه شماره ۷۹۴ دولت به درباره نظام یکپارچه پیشگیری و محو شرایط اضطراری (۳۰ دسامبر ۲۰۰۳)

مصوبه شماره ۷۹۴ دولت^{۲۲} در سال ۲۰۰۳ میلادی به تصویب رسیده و بنا به اقتضائات زمانی و وقایع مستحدثه همه ساله، با متمم‌ها و اصلاحاتی مواجه شده است. آخرین اصلاحیه این مصوبه در تاریخ ۲ آوریل سال ۲۰۲۰ میلادی انجام شده که مفاد آن به قرار ذیل است: «در راستای اجرای قانون شرایط اضطراری ۱۹۹۴ و به منظور تأیید و تأکید بر نظام یکپارچه پیشگیری و از بین بردن شرایط اضطراری از سوی دولت، مقرر می‌شود: ۱- قوانین و مقرراتی به نظام یکپارچه پیشگیری و امحای شرایط اضطراری افزوده شود؛ ۲- وزارت دفاع غیرنظامی، شرایط اضطراری و امحای تبعات بلائی طبیعی فدراسیون روسیه با همکاری و موافقت ارکان دولت در طی مدت ۶ ماه، لایحه واگذاری اقدامات در زمینه حفاظت از مردم و سرزمین در برابر شرایط بحرانی را به قوه مجریه واگذار می‌کند؛ ۳- وزارت حمل و نقل روسیه بر اساس اولویت و در زمان درخواست وزارت دفاع غیرنظامی، تحویل و بازگرداندن نیروها به منطقه بحران‌زده را تضمین می‌کند و ارسال کلیه لوازم و محموله‌های ضروری برای پیشگیری و امحای شرایط اضطراری را تضمین می‌نماید؛ ۴- وزارت دفاع غیرنظامی موظف است نیروهای تحت فرمان، خطوط و کانال‌ها و روش‌های شبکه ارتباطی منسجم را در سیستم یکپارچه پیشگیری و امحای شرایط اضطراری مدیریت کند و ۵- مصوبه هیات دولت در تاریخ ۵ نوامبر ۱۹۹۵ به شماره ۱۱۱۳ راجع به سیستم یکپارچه پیشگیری و امحای شرایط اضطراری را ملغی‌الاثراً اعلام می‌دارد».^{۲۳}

۳. اقدامات قانونی روسیه در زمان شیوع ویروس

جمهوری فدرال روسیه در حال حاضر بالاترین آمار ابتلا به کرونا در قاره اروپا را

داراست و در زمان نگارش این مقاله پس از آمریکا، هند و برزیل چهارمین کشور با میزان ابتلای بسیار بالا قلمداد می‌شود. مرکز ملی بحران کرونای روسیه، آمار ابتلا به ویروس کووید-۱۹ در این کشور را تا تاریخ ۸ اکتبر ۲۰۲۰ (۱۷ مهر ۱۳۹۹) ۱,۲۰۶,۱۱۲ نفر اعلام نموده که از این تعداد ۲۲,۰۵۶ نفر جان خود را از دست داده‌اند.^{۲۴} نخستین مورد ثبت ابتلای به کووید-۱۹ در روسیه به تاریخ ۳۱ ژانویه ۲۰۲۰ (۱۱ بهمن ۱۳۹۸) باز می‌گردد، زمانی که دو شهروند چینی در واحدهای فدرالی تیومن^{۲۵} و چیتا^{۲۶} آزمایش کرونا دادند و نتیجه آن مثبت بود. در واکنش به این اتفاق، اقدامات قانونی محدودکننده^{۲۷} روسیه از تاریخ ۲۰ فوریه ۲۰۲۰ (۱ اسفند ۱۳۹۸) با اعلام عدم پذیرش مسافران از مبدأ چین، آغاز شد (Åslund, 2020, pp. 1-7).

ولادیمیر پوتین^{۲۸} در تاریخ ۴ مارس ۲۰۲۰ نخستین جلسه هیئت دولت پیرامون بحران کرونا را برگزار کرد. زان پس سلسله اقداماتی از سوی دولت روسیه انجام پذیرفت که در گزارش برخی نهادهای بین‌المللی عمومی و خصوصی منعکس شده است. در این مقاله دو گزارش مورد استناد قرار گرفته است؛ نخست گزارش «پژوهشکده حقوقی کووید-۱۹»^{۲۹} که در ذیل شبکه راه‌حل‌های حقوقی برای پوشش جهانی سلامت^{۳۰} با مشارکت برنامه توسعه ملل متحد^{۳۱}، سازمان بهداشت جهانی^{۳۲}، برنامه مشترک سازمان ملل راجع به اچ‌آی‌وی/ایدز^{۳۳} و مؤسسه تحقیقات ملی و جهانی حقوق سلامت اونیل در دانشگاه جورج تاون^{۳۴} از زمان انتشار و پرویس آغاز به کار نموده و بانک جامع اطلاعاتی از عملکرد و اقدامات دولت‌ها در این ایام تهیه و ارائه نموده است.^{۳۵} گزارش دوم متعلق به موسسه حقوق بین‌المللی وایت و کیس^{۳۶} است که از سال ۱۹۰۱ میلادی کار خود را در ایالات متحده آمریکا آغاز نموده و هم‌اکنون به نهاد مشورتی معتبری در مسائل حقوقی جهانی بدل شده است.^{۳۷} در ادامه بر مبنای این دو گزارش^{۳۸} خلاصه‌ای از اقدامات فدراسیون روسیه در دو سطح کشوری و منطقه‌ای و به ترتیب تاریخ ارائه می‌شود.

۳-۱. اقدامات حقوقی روسیه در سطح فدرال

۳-۱-۱. ممنوعیت موقت ورود اتباع چین به روسیه و بستن مرز مشترک

نخستین اقدام روسیه همان‌گونه که پیش از این اشاره شد در تاریخ ۲۰ فوریه یعنی ۲۰

روز پس از شناسایی نخستین موارد مثبت بیماری، در قالب بستن مرز مشترک زمینی با چین آغاز شد. البته در تاریخ ۱۸ فوریه نخست‌وزیر روسیه، میخائیل میشوستین^{۳۹} حکم ممنوعیت ورود موقت اتباع چین به روسیه را امضاء نمود و این فرمان در ۲۰ فوریه لازم‌الاجراء شد (Grada World News Alerts, 2020).

۳-۱-۲. باز تعریف «اضطرار»

در بخش قوانین مربوط به رژیم حقوقی اضطرار بدین مسئله اشاره شد که قانون فدرالی شرایط اضطراری ۱۹۹۴ در ماده ۱ تعریفی از شرایط اضطراری ارائه کرده است. مجمع فدرالی (مجلس روسیه) در تاریخ ۱ آوریل ۲۰۲۰ (۱۳ فروردین ۱۳۹۹) و با شیوع ویروس کرونا، به اصلاح قوانین موجود راجع به اضطرار مبادرت ورزید. در این اصلاحیه عبارت «انتشار بیماری که برای افراد خطرناک باشد» نیز به مصادیق شرایط اضطراری افزوده شد.

۳-۱-۳. اعلام وضعیت هشدار سطح بالا

رئیس‌جمهور فدراسیون روسیه در تاریخ ۲ آوریل (۱۴ فروردین) فرمان شماره ۲۳۹ را در باب اعلام شرایط هشدار سطح بالا^{۴۰} صادر کرد. این فرمان با عنوان «اقداماتی برای تضمین رفا بهداشتی و اپیدمیولوژیک جمعیت در سرزمین فدراسیون روسیه در ارتباط با انتشار ویروس جدید کرونا»^{۴۱} لازم‌الاجراء شده است. به منظور اجرای ماده ۸۰ قانون اساسی، ولادیمیر پوتین در این فرمان مقرر نمود: الف) از تاریخ ۴ آوریل تا ۳۰ آوریل (۱۶ فروردین تا ۱۱ اردیبهشت) تمامی مشاغل به صورت تعطیل درخواهند آمد و رژیم عدم اشتغال همراه با پرداخت دستمزد کارمندان و کارگران اعمال خواهد شد. ب) قوه مجریه موظف به رعایت قواعد وضعیت هشدار سطح بالا در مناطق تحت کنترل خویش است و باید فعالیت کلیه سازمان‌ها و مشاغل خصوصی که در مناطق آلوده واقع شده‌اند را معلق نمایند. همچنین باید قواعد مربوط به عبور و مرور افراد و وسایط نقلیه را در قلمروهای با وضعیت هشدار مشخص نمایند. کلیه مقررات این حکم شامل مشاغل ذیل نمی‌شود: نهادهای درمانی و دارویی، نهادهای تأمین‌کننده مواد غذایی و کالاهای اساسی برای مردم، نهادهای اورژانس، نهادهای خدمات ضروری مثل برق، آب و گاز، نهادهای مالی و پولی.

۳-۱-۴. ممنوعیت رفت و آمد

از تاریخ ۲۰ مارس (۱ فروردین) جابه‌جایی هوایی مسافران محدود شده است به استثنای پروازهایی که از شهرهای اصلی انجام می‌پذیرند. پروازهای بین‌المللی هم از ۲۷ مارس (۷ فروردین) ممنوع شده‌اند به استثنای مسافران روسی که باید از کشورهای دیگر به قلمرو روسیه بازگردند. عبور از مرزهای روسیه به وسیله قطار، اتومبیل یا به صورت پیاده از تاریخ ۳۰ مارس (۱۰ فروردین) ممنوع شده است و استثنائات آن مشتمل بر مواردی چون خدمات دیپلماتیک، نظامیان، مرگ بستگان نزدیک است. صدور رواید به صورت موقت تعلیق می‌شود جز در مواردی که به تشخیص دولت ضروری باشد.

۳-۱-۵. ثبت موارد ابتلا به بیماری به صورت برخط

به موجب مصوبه ۳۷۳ قوه مجریه در تاریخ ۳۱ مارس، سامانه ثبت اطلاعات بیماران قطعی کووید-۱۹، بیماران بستری و افراد مرتبط با آنها، راه‌اندازی شده است. این سامانه اطلاعاتی در دو سطح کشوری و منطقه‌ای به ثبت اطلاعات می‌پردازد. ثبت اطلاعات از طریق سازمان‌های درمانی، آژانس‌های درمانی فدرال، وزارت ارتباطات و وزارت حمل‌ونقل صورت می‌گیرد. دسترسی به این اطلاعات در اختیار وزارت بهداشت، ستاد ملی کرونا و سایر نهادهای مرتبط قرار می‌گیرد تا اقدامات مقتضی را اتخاذ کنند.

۳-۱-۶. فعالیت مشاغل ضروری

طبق دستورالعمل‌های ستاد ملی کرونای روسیه به شماره ۷۵۰۰/۰۲-۲۰۲۰-۲۴، ۷۵۱۵/۰۲-۲۰۲۰-۲۴ و ۹۴۴۹/۰۲-۲۰۲۰-۲۳ مصوب تاریخ ۲۱ آوریل و ۱۵ می، بخش خدماتی (اعم از تهیه غذا، تولید و عرضه مواد غذایی، خدمات بهداشتی مسکن و خدمات خودرو) به منظور پیشگیری از انتشار ویروس باید اقداماتی را به انجام رسانند. همچنین کلیه فعالیت‌ها باید با رعایت فاصله اجتماعی و استفاده از اقلام بهداشتی انجام پذیرد. نکته بعد آن است که در پروازهای داخلی باید سنجش دمای بدن مسافران انجام شود، فاصله اجتماعی رعایت شود و بیش از ۵۰ درصد ظرفیت هواپیما پر نشود، کلیه مسافران باید ماسک و دستکش داشته باشند.

۳-۱-۷. تفریح و آموزش

طبق مصوبه وزارت فرهنگ روسیه به شماره ۳۶۳ در تاریخ ۱۷ مارس (۲۷ اسفند ۹۸) فعالیت کلیه موزه‌ها، نمایشگاه‌ها، سالن‌های نمایش، سینماها از تاریخ ۱۷ مارس تا اطلاع ثانوی تعطیل شده است.

۳-۱-۸. پرداخت دستمزد ایام بی‌کاری

در زمان تعطیلی اجباری برخی مشاغل در بازه زمانی ۳۰ مارس تا ۱۱ می (۱۱ فروردین الی ۲۲ اردیبهشت) بر اساس فرامین رئیس‌جمهور روسیه به شماره‌های ۲۰۶، ۲۳۹، ۲۹۴ و ۳۱۶ به کلیه مشاغل، کمک‌هزینه و دستمزد پرداخت شده است. در این طرح روزهای تعطیل رسمی و آخر هفته‌ها نیز لحاظ شده است. نظام پرداخت در این مصوبه جدید اندکی متفاوت است؛ درحالی‌که قوانین کار روسیه به انجام مشاغل در روزهای تعطیل دوبرابر دستمزد معمول، اختصاص می‌دادند در این مصوبه تأکید شد که پرداخت در دوره کرونا به ازای روزهای تعطیل رسمی معادل روزهای عادی است. همچنین در این مصوبه به واحدهای فدرالی محلی اجازه داده شده تا بر اساس اقتضائات و امکانات خود نظام پرداخت دستمزد ایام بیکاری را تعیین کنند و در این میان مشاغل خدماتی ضروری را استثناء نمایند.

۳-۲. اقدامات روسیه در سطح منطقه‌ای (مسکو)

طبق گزارش «مؤسسه حقوقی وایت و کیس»، شهردار مسکو در تاریخ ۵ مارس ۲۰۲۰، مقرره‌ای را تصویب نمود که مشتمل بر ده بند است (Ostapets & Et al, 2020). این مصوبه قانونی از اعلام وضعیت هشدار تا آیین تعطیلی مشاغل، قرنطینه عمومی و اختصاصی و... را دربردارد (Mэpa Москвы, 2020).

۳-۲-۱. اعلام وضعیت هشدار

بر اساس فرمان شماره 12-UM، کلیه بخش‌های شهر مسکو موظفند در چارچوب بند ۶ ماده ۴۱ قانون شرایط اضطراری ۱۹۹۴ و اعلام آماده‌باش رسمی اقدام کنند.^{۴۲}

۲-۲-۳. تعطیلی و ادامه کار مشاغل

کلیه مشاغل امکان ادامه فعالیت دارند جز مشاغل ورزشی، تفریحات و سایر گردهم‌آیی‌های جمعی که تا تاریخ ۳۱ می (۱۱ خرداد ۱۳۹۹) موقتاً تعطیل شده‌اند. همچنین تا این تاریخ کلیه رستوران‌ها، کافی‌شاپ‌ها و مراکز تهیه غذا موقتاً تعطیل خواهند بود. این ممنوعیت شامل مراکز تهیه غذایی که به سازمان‌ها خدمت‌رسانی می‌کنند نخواهد شد. مراکز آرایشگاهی و خدمات زیبایی با رعایت دستورالعمل‌های بهداشتی و پذیرش منفردانه افراد، مجاز به فعالیت خواهند بود. سایر خدمات ارائه شده در صورت امکان ارائه غیرمستقیم، باید فعالیت خود را از راه دور و بدون حضور مستقیم افراد به انجام رسانند.

۳-۲-۳. محدودیت حضور در اماکن شغلی

از تاریخ ۱۳ آوریل تا ۱۴ ژوئن ۲۰۲۰ (۲۵ خرداد ۹۹) مشاغل به دو دسته مشمول و غیرمشمول تقسیم می‌شوند. کلیه مشاغل مشمول تعطیلی موظفند ورود کارکنان خود به ساختمان، تأسیسات و سایر اماکن مربوط به سازمان را ممنوع سازند. مشاغل غیرمشمول تعطیلی نیز با رعایت ضوابط و شرایط خاص اجازه حضور حداقل کارمندان خود را خواهند داشت. کارکنان حضوری باید فاصله اجتماعی را رعایت کنند. سازمان‌ها موظفند فهرستی از کارکنانی که امکان دورکاری برایشان فراهم نیست را تهیه کرده و گزارش دهند. هر کارمند و کارگری در زمان حضور در محل کار خود باید از لوازم بهداشتی شخصی مانند ماسک، دستکش و مواد ضدعفونی‌کننده برخوردار بوده و استفاده نماید. از تاریخ ۳۱ می (۱۱ خرداد) کلیه مشاغل موظفند هر ۱۵ روز یکبار حداقل از ۱۰ درصد از کارکنان خود آزمایش کرونا بگیرند و نمونه‌های خونی آزمایش‌دهندگان را خود به آزمایشگاه منتقل کنند. در صورتی که امکان تضمین رعایت فاصله اجتماعی وجود نداشته باشد، باید حتماً موانعی مانند دیوارهای جداکننده برای ایجاد فاصله تعبیه شود.

۴-۲-۳. سرویس حمل‌ونقل عمومی و خصوصی

از ۱۳ آوریل (۲۵ فروردین) تمامی خدمات اجاره خودرو تعلیق می‌شود (از تاریخ ۲۵

می اجاره خودرو کمتر از ۵ روز امکان پذیر نیست و اجاره خودرو به کاربر بعدی در صورتی امکان پذیر است که خودرو کاملاً ضد عفونی شود). تاکسی سرویس ها هم برای ادامه فعالیت باید در سامانه تعبیه شده در منطقه مسکو ثبت نام کنند تا اجازه فعالیت داشته باشند.

۳-۲-۵. توصیه به کارفرمایان برای پیشگیری از انتشار ویروس

کلیه کارفرمایان موظفند دمای بدن کارمندان را همه روزه بسنجند و افراد دارای تب را از محیط کاری دور نگه دارند. انجام قرنطینه را برای کارمندان تسهیل کنند و ورود کارمندان مبتلا به ساختمان را ممنوع سازند، در صورت امکان محیطی مجزا برایشان فراهم آورند و حتماً محل خدمت فرد مبتلا را ضد عفونی کنند.

۳-۲-۶. تفریحات و آموزش

کلیه وقایع ورزشی، نمایش ها و سایر تفریحات جمعی و سرگرمی هایی که نیاز به حضور افراد دارد ممنوع است و تا اطلاع ثانوی برگزار نمی شود. از تاریخ ۱ ژوئن (۱۲ خرداد) اماکن ورزشی مجازند به منظور فعالیت ورزشکاران بازگشایی شوند، اما حضور تماشاچی ممنوع است. مدارس تا تاریخ ۱۴ ژوئن (۲۶ خرداد) تعطیل هستند و کلیه آموزش ها از راه دور خواهد بود.

۳-۲-۷. قرنطینه سالمندان

از تاریخ ۲۶ مارس (۷ فروردین) افراد بالای ۶۵ سال و همچنین افراد دارای بیماری زمینه ای باید در محل اقامت خود قرنطینه ایجاد کنند. این افراد از تاریخ ۱ ژوئن (۱۲ خرداد) اجازه دارند برای پیاده روی و فعالیت ورزشی با رعایت دستورالعمل ها از منزل خارج شوند. این افراد از حمایت مالی دولتی به مبلغ ۴ هزار روبل (۵۲,۸ دلار) در شهر مسکو و ۳ هزار روبل (۳۹,۶ دلار) به صورت ماهیانه در نواحی حاشیه ای منطقه مسکو برخوردارند. این نظام پرداخت مالی شامل افراد شاغل نخواهد شد.

۳-۲-۸. قرنطینه عمومی و رعایت فاصله اجتماعی

از تاریخ ۳۰ مارس (۱۱ فروردین) کلیه افراد جز در موارد استثنائی همچون دریافت

خدمات اورژانس، رفت و آمد از خانه به محل کار و بالعکس در صورتی که آن شغل مشمول تعطیلی نشده باشد، مراجعه به نزدیک‌ترین مرکز خرید، پیاده‌روی و دفع زباله و... حق خروج از منزل خود را ندارند. خروج از منزل در شرایط پیش‌گفته مستلزم رعایت کلیه دستورالعمل‌های بهداشتی است. رعایت فاصله اجتماعی تا حداقل یک‌ونیم متر از دیگران برای کلیه افراد ضروری است به ویژه در اماکن عمومی و وسایل نقلیه عمومی به جز تاکسی‌ها.

۳-۲-۹. استفاده از لوازم شخصی

کلیه افراد در زمان حضور در اماکن شغلی، وسایل نقلیه عمومی، تاکسی‌ها، مراکز خرید و سایر اماکن موظفند وسایل بهداشتی شخصی را همراه داشته و استفاده نمایند. از تاریخ ۱ ژوئن به همراه داشتن این وسایل و استفاده از آنها در هنگام پیاده‌روی و ورزش نیز ضروری است.

۳-۲-۱۰. برنامه کاربردی «نظارت اجتماعی» روی گوشی‌های هوشمند

کلیه افراد مبتلا و مشکوک به کووید-۱۹ باید از برنامه کاربردی نظارت اجتماعی استفاده کنند و علایم خود را در این سامانه ثبت نمایند تا تحت نظارت مسئولین بهداشتی قرار گیرند. این برنامه به صورت خودکار به مکان‌یابی افراد مبادرت می‌ورزد تا اطمینان حاصل کند که قرنطینه را ترک نکرده‌اند، همچنین به صورت اتفافی درخواست تأیید هویت برای بیماران و افراد مشکوک می‌فرستد تا ایشان را تحت نظارت مستمر و مضاعف قرار دهد. در صورتی که مقررات و مصوبات کشوری و منطقه‌ای نقض گردد، ضمانت‌اجراهایی برای آن در نظر گرفته شده است:

۳-۳. مجازات نقض قوانین و مقررات شرایط اضطراری

۳-۳-۱. مجازات نقض قرنطینه شخصی، فاصله اجتماعی و ضدعفونی محیط

در تاریخ ۱ آوریل (۱۳ فروردین) دولت دوما با تصویب اصلاحیه «قانون نقض قواعد اداری فدراسیون روسیه»^{۴۳} و اصلاحیه «قانون مجازات فدراسیون روسیه و مواد ۳۱ و ۱۵۱ آیین دادرسی کیفری»^{۴۴} به تعیین مجازات نقض قرنطینه شخصی، فاصله اجتماعی و ضدعفونی محیط پرداخت. بر اساس اصلاحیه جدید، نقض قواعد بهداشتی و

اپیدمیولوژیک که با قصور و سهل‌انگاری منجر به بیماری گسترده مردم شود و یا تهدیدی جمعی را فراهم آورد، مجازات ۵ هزار تا ۷ هزار روبل (۶۶ تا ۹۲,۳ دلار) جزای نقدی یا ضبط و مصادره کلیه حقوق و مزایا و دستمزد فرد محکوم به مدت هجده ماه، یا محرومیت از یک تا سه سال از فعالیت‌های اجتماعی خاص، یا محدودیت آزادی تا دو سال، یا کار اجباری تا دو سال، یا حبس به مدت دو سال به همراه خواهد داشت. در صورتی که نقض این قواعد منجر به مرگ دیگری شود، مجازات آن یکی از گزینه‌های از یک میلیون تا دو میلیون روبل (۱۳۲۰۰ تا ۲۶۴۰۰ دلار) جزای نقدی، ضبط و مصادره حقوق و دستمزد فرد محکوم از یک تا سه سال، محدودیت آزادی از دو تا چهار سال، کار اجباری از سه تا پنج سال یا حبس به مدت مشابه خواهد بود. اگر نقض قواعد منجر به فوت بیش از ۲ نفر شود، مجازات خاطی کار اجباری از ۴ تا ۵ سال، یا حبس از ۵ تا ۷ سال خواهد بود. در قوانین جدید مسئله ایجاد تهدید گسترده علیه مردم جرم‌انگاری شده است که در قوانین پیشین موجود نبوده‌اند؛ همچنین مجازات‌ها تشدید شده‌اند.

۲-۳-۳. اقدامات قانونی در رابطه با قرنطینه شخصی

دیوان عالی روسیه در رسیدگی قضائی شماره ۱ مورخ ۲۱ آوریل (۲ اردیبهشت) به این پرسش‌ها پاسخ داده است که در صورتی که فردی شرایط قرنطینه فردی، فاصله اجتماعی یا اقدامات پیشگیرانه را رعایت نکند، کدام‌یک از مقررات بهداشتی - اپیدمیکی را نقض کرده است؟ دادگاه چنین پاسخ می‌دهد که مبتنی بر بند ۲ تبصره ۳ ماده ۶ قانون نقض قواعد اداری روسیه، مسئولیت نقض قواعد مربوطه شامل فردی که یا مشکوک به ابتلای بیماری‌ای واگیردار باشد، یا از کشوری که بیماری در آن انتشار یافته وارد خاک روسیه شود، یا فردی که با منبع بیماری در ارتباط بوده یا هست، یا فردی که درمان را رد می‌کند؛ می‌شود. این دادگاه البته مسئولیتی برای شهروندان سالمی که قوانین و مقررات را نقض می‌کنند، بیان نمی‌کند.

۳-۳-۳. مجازات ارائه اطلاعات نادرست

هر گونه انتشار اطلاعات و اخبار نادرست در رسانه و سایر شبکه‌های اجتماعی

مستوجب مسئولیت اداری و کیفری است. این مهم در قوانین فدرال 99-FZ و 100-FZ دولت دوما ذکر شده است. طبق این قوانین جدید اطلاعات نادرست شامل: الف) اطلاعات غلط راجع به شرایطی که منجر به تهدید سلامتی و حیات دیگران می‌شود؛ ب) اطلاعات نادرست درباره اقداماتی که برای تضمین سلامتی افراد صورت می‌گیرد؛ ج) اطلاعاتی که منجر به صدمه و آسیب به سلامت بشر، مرگ افراد یا سایر تبعات شدید می‌شود. مسئولیت اداری نهادهای دولتی و حقوقی منجر به مجازات مالی تا ۵ میلیون روبل معادل ۶۶۰۰۰ دلار (و در صورت تکرار این جرم تا ۱۰ میلیون روبل معادل ۱۳۲۰۰۰ دلار) خواهد شد و مجازات انتشار اخبار نادرست از سوی افراد حقیقی تا ۴۰۰ هزار روبل (۵۲۸۰ دلار) جزای نقدی خواهد بود. مسئولیت کیفری برای اشخاص حقیقی و حقوقی تا ۵ سال حبس تعیین شده است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این پژوهش، نظام حقوقی روسیه و اقدامات قانونی آن با توجه به انطباق پاندمی ویروس کووید-۱۹ با مؤلفه‌های شرایط اضطراری مورد بررسی قرار گرفت. فدراسیون روسیه از دیرباز (از سال ۱۹۹۴) شرایط اضطراری، مصادیق، نحوه مقابله و مدیریت آن را در قالب قوانین و مقررات مختلف مدنظر قرار داده و به همین علت می‌توان چنین ادعا نمود که در سطح قانونی از غنای کافی برخوردار است. در سطح اقدام و عمل نیز این کشور دارای برخی ویژگی‌های منحصربفرد است. نخستین ویژگی مؤثری که در بررسی اقدامات قانونی روسیه به چشم می‌خورد، تفکیک و تعیین شفاف وظایف و تکالیف نهادها و دستگاه‌های دولتی است. دومین ویژگی این اقدامات به روزرسانی مکرر و متناسب با شرایط روز است. در واقع اصلاحیه قوانین مربوط به وضعیت اضطراری، اصلاح برخی مفاد قانون مجازات، آیین دادرسی کیفری و قوانین اداری این کشور نشان از عمل به‌هنگام و سرعت عمل نظام حقوقی این کشور دارد.

ویژگی سوم آن است که به دلیل تمرکززدایی از تصویب قوانین در سطح فدرال، واحدهای محلی با اختیار عمل بیشتر و گسترده امکان اقدام در این حوزه را داشته و دارند، این موضوع می‌تواند منتقدان و موافقانی داشته باشد. از یک سو منتقدان عملکرد دولت روسیه این تشتت و پراکندگی قانونی را سبب چندپارگی کشور در عرصه قانونی

و در عمل برآورد کرده و در مقایسه میان روسیه با کشورهای هم‌جوار آن، عملکرد فدراسیون روسیه را ضعیف ارزیابی می‌کنند. از سوی دیگر برخی بر این انعطاف قانونی صحنه می‌گذارند و آن را برای یک کشور پهناور ضروری برمی‌شمرند. بررسی و مقایسه میان اقدامات کشوری و منطقه‌ای نشان می‌دهد که قوانین و مقررات منطقه‌ای (همانند اقدامات قانونی منطقه مسکو) در عین رعایت انسجام و همگرایی با قوانین موجود فدرالی، به تبیین و تصویب مقررات بومی نیز مباردت ورزیده است. در واقع شهردار مسکو با در نظر گرفتن وضعیت و شرایط موجود خود سعی در تصویب دستورالعمل‌های مختلف داشته است.

اگرچه اصل ۷۹ قانون اساسی ایران مسئله بروز شرایط اضطراری را مدنظر قرار داده و قوه مجریه را مسئول ایجاد محدودیت‌ها کرده است، اما فقدان شفافیت کافی در عملکرد و تقریر مصوبات، مشکلات زیادی را برای کشور سبب شده است. با توجه به آنکه در نظام حقوقی ایران همانند نظام حقوقی روسیه، دولت موظف به اعمال ضوابط و دستورالعمل‌ها در شرایط اضطراری است، می‌توان از ابتکارات این دولت در این عرصه الگوگیری نمود. بررسی قوانین، مقررات و مصوبات فدراسیون روسیه در قبال وضعیت کرونا، مبین چند نکته است:

الف) نظام حقوقی روسیه از قوانین متعدد درباره شرایط اضطراری برخوردار است و در عین حال در مواجهه با انتشار ویروس کووید-۱۹ مقررات و قوانین موجود را اصلاح و بروزرسانی کرده است. این در حالی است که اضطرار در نظام حقوقی ایران چه در قانون اساسی و چه قانون مدنی فاقد تعریف مشخص است و تنها بدان اشاره شده است و علاوه بر آن هیچ مقرره‌ای برای انطباق با شرایط موجود، وجود ندارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود قوه مقننه نظام حقوقی اضطرار و شرایط بحرانی را تعریف نماید و به اقتضای مسائل مستحدثه آن را اصلاح و بازبینی کند.

ب) مسئله دیگری که از مجموع قوانین و اقدامات روسیه به چشم می‌خورد عبارت است از شفافیت تکالیف و تعهدات نهادهای دولتی از یک‌سو و مصوبات از سوی دیگر. در این زمینه می‌توان به منابع و مراجعی که کلیه اقدامات و قوانین این کشور را منتشر می‌کنند اشاره کرد. در واقع به محض اتخاذ تصمیمات جدید از سوی دولت مرکزی یا دولت‌های محلی، مصوبات مربوطه در پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت

بهداشت، قوه مجریه و شهرداری‌ها منتشر می‌شود. این دسترسی به اطلاعات و شفافیت‌ها زمینه تخلف را تا حدی زیادی کاهش می‌دهد. در حال حاضر ستاد ملی کرونا در ایران برای وضعیت‌های مختلف در کشور تصمیماتی را اتخاذ می‌کند از جمله درجه‌بندی مشاغل به درجه ۱، ۲، ۳ و... و تقسیم مناطق آلوده به ویروس به ۴ منطقه قرمز، نارنجی، زرد و سفید؛ اما هیچ تعریف مشخصی از این دسته‌بندی‌ها و طبقه‌بندی‌ها منتشر نمی‌شود و این به دلیل عدم شفافیت است.

ج) ابتکارات دولت فدرال روسیه در باب کنترل شهروندان تحت قرنطینه از طریق برنامه‌های کاربردی گوشی تلفن همراه و تشدید مجازات نقض دستورالعمل‌های کروناپی قابل تأمل و توجه است. این مسئله به ویژه تعیین مجازات قانونی برای موارد نقض قرنطینه راهبرد مناسبی برای کاهش میزان ابتلا در کشور است. علی‌رغم این امر در ایران تدابیر بازدارنده مؤثری برای موارد نقض مقررات بهداشتی در نظر گرفته نشده و جز در مواردی خاص (مانند ممنوعیت و جریمه نقدی برای تردد در خارج از شهرها) اکثریت افراد مبتلا، مشکوک و ناقل به راحتی مقررات قرنطینه را زیر پا می‌گذارند. استفاده از کارت ملی هوشمند برای جریمه افراد متخلف در سطح شهر جزء راه‌حل‌های پیشنهادی است.

د) انتشار اطلاعات نادرستی که سبب مخدوش شدن افکار عمومی می‌شود در نظام حقوقی روسیه جرم‌انگاری شده است. این مسئله به ویژه در کشورهای مخالف جریان امپریالیسم، به دستمایه‌ای برای تحریک و تشویش اذهان ملت‌ها علیه کشور متبوع بدل می‌شود. بی‌تردید مسئله انتشار اخبار و اطلاعات نادرست در شرایط معمول امری است که در اکثر نظام‌های حقوقی در قالب افترا، توهین، نشر اکاذیب و... جرم‌انگاری شده است؛ اما ارتکاب این جرایم در شرایط اضطرابی موضوع را با امنیت ملی و سلامت ملی پیوند می‌زند و ضرورت قانون‌گذاری خاص برای آن را دوچندان می‌نماید. بنابراین پیشنهاد می‌شود نظام حقوقی ایران با الهام‌گیری از ابتکار عمل دولت روسیه مسئله نشر اطلاعات نادرست در زمان اضطراب را جرم‌انگاری کند.

ه) ایجاد دستورالعمل‌های مختلف بهداشتی، قرنطینه و تعطیلی برای سازمان‌ها و اداراتی که باید در زمان شیوع ویروس به کار خود ادامه دهند نیز از جمله نکات مثبت اقدامات قانونی روسیه است. در ایران، پس از اعلام تصمیم ستاد ملی کرونا

مبنی بر تعطیلی یا کاهش تعداد کارکنان حضوری ادارات دولتی و خصوصی، به دلیل فقدان ضمانت اجرای مؤثر بسیاری از مشاغل از اجرای آن سرباز می‌زنند. نظارت بر اجرای این دستورالعمل‌ها در مشاغل مختلف دولتی و خصوصی سبب می‌شود، مسئله انتشار ویروس به دستمایه‌ای برای تعطیلی مشاغل و ضربه خوردن اقتصاد ملی بدل نگردد. در صورتی که جمهوری اسلامی ایران بتواند با تشدید نظارت‌ها و بهره‌گیری از ظرفیت سایر نهادها مشاغل دولتی و خصوصی را ملزم به رعایت مصوبات نماید، کاهش چشمگیری در آمار ابتلا به بیماری را تجربه خواهد کرد.

یادداشت‌ها

1. Common Law Tradition
2. Civil Law or Romano-Germanic Tradition
3. Subjects of Federation
۴. در سال ۱۹۹۳ میلادی تعداد واحدهای فدرال ۸۹ بود، تا سال ۲۰۰۸ میلادی به واسطه برخی ادغام‌ها در واحدهای موجود این عدد به ۸۳ رسید و در سال ۲۰۱۴ میلادی در پی الحاق کریمه به فدراسیون روسیه، تعداد کل واحدها به ۸۵ افزایش یافت.
5. War of Laws
6. Regulatory Giants
7. Article 72: 1. "The joint jurisdiction of the Russian Federation and the subjects of the Russian Federation includes: h. carrying out measures against catastrophes, natural calamities, epidemics, elimination of their aftermath". Available at: <http://www.constitution.ru/en/10003000-04.htm>.
8. Federal Law of December 21, 1994 N 68-FZ "On the protection of the population and territories from natural and man-made emergencies (Федеральный закон от 21 декабря 1994 г. N 68-ФЗ "О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера")
9. The Russian Federation Ministry for Civil Defense, Emergencies and Natural Disaster Response (Министерство гражданской обороны, чрезвычайных ситуаций и ликвидации последствий стихийных бедствий Российской Федерации)
10. Статья 1. Основные понятия: "Чрезвычайная ситуация - это обстановка на определенной территории, сложившаяся в результате аварии, опасного природного явления, катастрофы, распространения заболевания, представляющего опасность для окружающих, стихийного или иного бедствия, которые могут повлечь или повлекли за собой человеческие жертвы, ущерб здоровью людей или окружающей среде, значительные материальные потери и нарушение условий жизнедеятельности людей.

- Система) available at: <http://base.garant.ru/10107960/1cafb24d049dcd1e7707a22d98e9858f/#ixzz6auca69IY>"
11. <http://base.garant.ru/10107960/1b93c134b90c6071b4dc3f495464b753/#ixzz6auirw18W>
 12. <http://base.garant.ru/10107960/31de5683116b8d79b08fa2d2d768e33df6/#ixzz6autDV9Je>
 13. <http://base.garant.ru/10107960/3d3a9e2eb4f30c73ea6671464e2a54b5/#ixzz6av3JqSou>
 14. Federal Law of February 12, 1998 N 28-FZ "On Civil Defense (Федеральный закон от 12 февраля 1998 г. N 28-ФЗ "О гражданской обороне Система)
 15. <http://base.garant.ru/178160/1cafb24d049dcd1e7707a22d98e9858f/#ixzz6av7sOnL3>
 16. Federal Law of March 30, 1999 N 52-FZ "On the Sanitary and Epidemiological Welfare of the Population" (Федеральный закон от 30 марта 1999 г. N 52-ФЗ "О санитарно-эпидемиологическом благополучии населения")
 17. Environmental factors (факторы среды обитания)
 18. <http://base.garant.ru/12115118/1cafb24d049dcd1e7707a22d98e9858f/>
 19. <http://base.garant.ru/12115118/79232c367b45a2128d6a8d7ae0217075/#ixzz6avIRvjNW>
 20. Federal Law of September 17, 1998 N 157-FZ "On immunization of infectious diseases" (Федеральный закон от 17 сентября 1998 г. N 157-ФЗ "Об иммунопрофилактике инфекционных болезней)
 21. <http://base.garant.ru/12113020/1cafb24d049dcd1e7707a22d98e9858f/>
 22. Decree of the Government of the Russian Federation of December 30, 2003 N 794 "On the unified state system for the prevention and elimination of emergency situations" (Постановление Правительства РФ от 30 декабря 2003 г. N 794 "О единой государственной системе предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций")
 23. <http://base.garant.ru/186620/#ixzz6avSjYaFJ>
 24. "Оперативные данные" *Стопкоронавирус.рф*. Retrieved 9 October 2020.
 25. Tyumen (Тюмень)
 26. Chita (Чита)
 27. Legal Restrictive Measures
 28. Vladimir Putin
 29. COVID-19 Law Lab
 30. the Universal Health Coverage Legal Solutions Network
 31. United Nations Development Program
 32. The World Health Organization
 33. The Joint United Nations Program on HIV/AIDS
 34. O'Neill Institute for National and Global Health Law at Georgetown University
 35. <https://www.who.int/news/item/22-07-2020-new-covid-19-law-lab-to-provide-vital-legal-information-and-support-for-the-global-covid-19-response>
 36. White & Case international law firm
 37. <https://www.whitecase.com/firm/history>
۳۸. اطلاعات پژوهشکده حقوقی کووید-۱۹ تا تاریخ اول ژوئیه ۲۰۲۰ (۱۱ تیر ۱۳۹۹) و اطلاعات گزارش مؤسسه وایت و کیس تا تاریخ اول ژوئن (۱۲ خرداد) بهروزرسانی شده است.

39. Mikhail Mishustin
40. HA (High Alert) regime
41. On measures to ensure the sanitary and epidemiological well-being of the population on the territory of the Russian Federation in connection with the spread of a new coronavirus infection (COVID-19) (О мерах по обеспечению санитарно-эпидемиологического благополучия населения на территории Российской Федерации в связи с распространением новой коронавирусной инфекции (COVID-19))
42. The decree of the Mayor of Moscow dated March 5, 2020 No. 12-UM "On the introduction of a high alert regime" (Внести изменения в указ Мэра Москвы от 5 марта 2020 г. № 12-УМ «О введении режима повышенной готовности»)
43. On amendments to the Code of Administrative Offenses of the Russian Federation (О внесении изменений в Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях)
44. On amendments to the Criminal Code of the Russian Federation and Articles 31 and 151 of the Criminal Procedure Code of Russian Federation (О внесении изменений в Уголовный кодекс Российской Федерации и статьи 31 и 151 Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации)

کتابنامه

۱. تقوائی، عباس و لرکجوری، عاطفه (۱۳۹۹). حقوق بین‌الملل و بیماری‌های با قابلیت پاندمی (بررسی موردی: کرونا ویروس). *راهبرد سیاسی*، (۱۳)، صص. ۱-۱۵.
۲. حبیب‌نژاد، سید احمد و عامری، زهرا (۱۳۹۹). نظام مداخلات حمایتی دولت از گروه‌های آسیب‌پذیر در وضعیت‌های بحرانی و اضطراری با تأکید بر همه‌گیری کرونا. *حقوق اسلامی*، (۶۴)، صص. ۱-۲۶.
۳. دانیلنکو، گنادی م. (۱۳۷۴). قانون اساسی جدید روسیه و حقوق بین‌الملل. ترجمه مرتضویان. *مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز*، (۱۰)۲، صص. ۹-۳۸.
۴. شاملو، باقر و یوسفی، ابوالفضل (۱۳۹۲). ضوابط حاکم بر اعلام وضعیت اضطراری و اعمال محدودیت‌های کیفری فوق‌العاده. *تحقیقات حقوقی*، (۱۴)، صص. ۱۰۳-۱۳۰.
۵. عظیمی شوشتری، عباسعلی (۱۳۸۷). اضطرار و آثار آن در مسئولیت بین‌المللی دولت از منظر حقوق بین‌الملل و فقه اسلامی. *فصلنامه حکومت اسلامی*، (۵۰)، صص. ۹۷-۱۲۸.
۶. قنوائی، جلیل (۱۳۹۹). مطالعه تطبیقی تأثیر کرونا ویروس (کووید-۱۹) بر تعهدات. *حقوق اسلامی*، (۶۴)، صص. ۱۵۴-۱۹۹.
7. Åslund, A. (2020). Responses to the COVID-19 crisis in Russia, Ukraine, and. *Eurasian Geography and Economics*, 61, 1-14.
8. Bjørkdahl, K. & Carlsen, B. (2019). *Introduction: Pandemics, Publics, and Politics- Staging Responses to Public Health Crises*. Singapore: Palgrave

- Macmillan.
9. Dyer, O. (2020). *Covid-19: Cases rise in Russia as Health Workers pay the Price for PPE shortage*. Available at: the bmj journal: <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/en/covidwho-260426>
 10. Grada World News Alerts. (2020). *Russia: Chinese citizens to be barred entry into Russia from February 20*. Montreal: <https://www.garda.com>
 11. Kahn, J. (2002). *Federalism, Democratization and the Rule of Law in Russia*. New York: Oxford University Press.
 12. Libman, A. & Rochlitz, M. (2019). *Federalism in China and Russia*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
 13. OHCHR. (2001). General comment no.29. Geneva: available at: www.ohchr.org
 14. Ostapets, I. & et al. (2020). *COVID-19: Summary of Legal Measures in Russia*. New York: white and case.
 15. Porfiriev, B. (2001). Institutional and Legislative Issues of Emergency Management Policy in Russia. *Journal of Hazardous Materials*, 88, pp. 145-167.
 16. Quick, J. D. (2018). *The End of Epidemics: The Looming Threat to Humanity and How to Stop It*. New York: St. Martin's Press.
 17. The Constitution of the Russian Federation (12 December 1993). *Chapter 3. The Federal Structure*. available at: <http://www.constitution.ru: http://www.constitution.ru/en/10003000-04.htm>
 18. Мэра Москвы (5 March 2020). *Decree of Mayor of Moscow No. 12-UM*. Available <https://www.mos.ru/upload/documents/docs/59-YM.pdf>

